

Terug naar Leerdam

Terug naar Leerdam
Het verzameld werk van
Hendrik Jan de Swart (1912-1978)

Peter van Rooden

Afbeelding op het omslag: foto van de Kerkstraat te Leerdam, circa 1920.

ISBN/EAN: 978-94-03608761

NUR: 693

© 2021 A.P.A. (Peter) van Rooden

Eigen druk

pvanrooden.nl

Opmaak: Peter van Rooden

No part of this book may be reproduced in any form without permission from the publisher.

The author has made every effort to trace possible copyright holders of the photos, maps, and other illustrations in this book. We ask anyone who might hold the copyright of any these materials to contact the publisher in case their rights might have been unintentionally violated.

The publisher has no responsibility for the persistence or accuracy of URLs for any external or third-party internet website referred to in this book, and does not guarantee that any content on such website is, or will remain, accurate or appropriate.

Inhoud

Voorwoord	7
1. Inleiding	9
2. Herinneringen uit mijn vroege jeugd	11
3. Een ontmoeting met het verleden	25
4. Ruth	39
5. Marie	47
6. Van een oud cahier ... en het glazen hart van Bart	51
7. De kinkhoorn	61
8. Trekvogels Gods	67
9. Het stadje	79
10. Ingezonden brieven	87
Over de auteur	93
Dankwoord	95

Voorwoord

Hendrik Jan de Swart is bij het grote publiek totaal niet bekend. De geboren Leerdammer schreef niet onverdienselijk, maar de grote doorbraak kwam nooit. In 1978 stierf hij plots waardoor een groot deel van zijn oeuvre niet meer gepubliceerd kon worden. Ik heb hem nooit gekend en dus nooit de kans gehad om met hem van gedachten te wisselen over zijn geboorteplaats Leerdam of over andere uiteenlopende onderwerpen. Ruim veertig jaar na zijn dood wordt al zijn werk alsnog in boekvorm gepubliceerd waardoor het grote publiek alsnog met hem kan kennismaken. De Swart vertelt in zijn verhalen met liefde over zijn geboortestad Leerdam en het gebeurt niet zelden dat hij zich op een associatieve manier uit over zaken als religie en de moderne maatschappij. Zijn soms wollige manier van vertellen is in dit boek ongemoeid gelaten. Alle door mij gebruikte manuscripten van De Swart zijn onveranderd gebruikt in dit boek en hooguit op spelling verbeterd waar nodig. Hendrik Jan de Swart nodigt u graag uit om met hem terug te gaan naar het Leerdam van het begin van de vorige eeuw en vertelt in geuren en kleuren over enkele lang vergeten Leerdammers.

Peter van Rooden,
Zegge, mei 2021

Inleiding

Op 29 november 2012 kreeg ik te Waardenburg een pakket papieren en knipsels overhandigd omdat dat wel eens interessant voor mij zou kunnen zijn, aldus mijn achterneef. Ik had geen flauw idee wat ik mijn handen kreeg. De opmerking ‘Dat is allemaal nog van ome Henk, wellicht kun jij er wat mee’, was het enige dat erover gezegd kon worden. Vervolgens heeft het een aantal jaar in mijn boekenkast gelegen en is het meeverhuisd van Dordrecht naar Zegge. In 2020 begon ik de papieren weer eens door te nemen en was intussen van mening dat er toch eens iets moest gebeuren met alle verhalen die door die ‘ome Henk’ aan het papier toevertrouwd waren. Al lezende kwam ik erachter dat hét onderwerp van al deze verhalen zijn geboortestad Leerdam was. Als bestuurslid van de Historische Vereniging Leerdam zag ik het als mijn taak om deze verhalen over te typen en ruim veertig jaar na het overlijden van ome Henk alsnog uit te brengen. Het overtypen nam enige tijd in beslag, maar uiteindelijk lag er een manuscript van zo’n 85 pagina’s. Uiteraard kon een aantal foto’s niet ontbreken in dit toekomstige boek en uiteindelijk telde het boek 96 pagina’s toen het gereed was voor publicatie.

Ome Henk had een vrij zwaarmoedige manier van vertellen en schrijven. Zijn weemoedige verhalen over zijn jeugd en zijn kritische, soms cynische blik op het leven en de maatschappij komen in zijn verhalen duidelijk naar voren. Ook een aantal brieven die door hem geschreven zijn en gepubliceerd zijn in een aantal kranten en tijdschriften zijn in dit boek opgenomen. Ook hierin komt een kritische blik naar voren. Als samensteller van dit boek deel ik niet altijd de mening van ‘ome Henk’, maar zijn beschrijving van het Leerdam van de jaren ‘10, ‘20 en ‘30 van de vorige eeuw zijn wel beeldend genoeg om er een publicatie aan te

wijden. Al vertellend neemt hij de lezer mee naar lang vervolgen tijden; de rook uit de glasfabrieken van Leerdam is bijna te ruiken.

Een uitvoerig notenapparaat is in dit boek achterwege gelaten, omdat het zeker niet de pretentie heeft om een wetenschappelijke publicatie te zijn. De enige bronnen waar in dit boek gebruik van is gemaakt, hebben betrekking op de originele manuscripten, brieven en aantekeningen van ome Henk. De afbeeldingen die gebruikt zijn in dit boek zijn afkomstig uit de beeldbank van de Historische Vereniging Leerdam.